

Onderstaand geef ik mijn commentaar op (vooral) de hoofdlijn van het consultatievoorstel voor een nieuw box 3 stelsel, beoordeeld vanuit economische invalshoek. Ik ben werkzaam als belastingadviseur en heb 36 jaar geleden mijn afstudeerscriptie (fiscale economie, EUR) geschreven, getiteld: 'De wenselijkheid en mogelijkheid van een vermogenswinstbelasting'.

Het belangrijkste beleidsdoel van het voorgestelde box 3-stelsel is het realiseren van de ingeboekte budgettaire opbrengst (van € 5 a 6 mrd) met heffing over het 'werkelijke behaalde rendement'.

De grootste risico's van het voorstel liggen m.i. in de budgettaire opbrengst, in de acceptatie en in de uitvoerbaarheid. Naar mijn inschatting is de genoemde budgettaire opbrengst volstrekt niet realistisch omdat daarbij is uitgegaan van een nominalistisch berekende grondslag, dus zonder inflatiecorrectie. Een dergelijke grondslag is maatschappelijk niet acceptabel en lijkt juridisch kwetsbaar. Het door inflatie veroorzaakte 'schijnrendement' is evident niet aan te merken als 'werkelijk behaald rendement'.

Men wenst de budgettaire opbrengst van het voormalige box 3-stelsel, dat gold tot en met 2016, ongeveer te handhaven. Maar daarbij is nooit goed rekening gehouden met de trendmatige daling van de (voor inflatie gecorrigeerde) rente in het afgelopen decennium en met het feit dat werkelijke vermogensinkomsten praktisch gesproken moeilijk zijn te belasten. Bij het voorgestelde (relatief hoge) tarief in box 3, zeker in combinatie met het afzien van inflatiecorrectie, dreigt het risico dat Nederland als minder attractief woonland wordt aangemerkt door vermogenden. Emigratie uit die doelgroep kost extra budgettaire opbrengst, vooral buiten box 3 (zoals minder IB in box 1, btw, BPM, erfbelasting en dergelijke).

Naar mijn inschatting is het voorgestelde box 3-stelsel slechts haalbaar ingeval een inflatiecorrectie wordt oegenomen alsmede een ruime verliescompensatiemogelijkheid wordt toegevoegd, en men per saldo een aanzienlijk lagere budgettaire opbrengst accepteert dan nu wordt verondersteld.

Mijn oordeel en suggesties voor verbetering werk ik verder uit op de hieronder opgesomde vier bijlagen. Op de laatste bijlage geef ik suggesties voor vervangende budgettaire opbrengst in het aangrenzende domein, dat vooral bestaat uit het beleggingsvermogen in box 2 waarop een aanzienlijke AB-claim drukt. Belangrijk deel van de vervangende budgettaire opbrengst bestaat uit het (vervroegd) tot afwikkeling laten komen van die AB-claim.

4 bijlagen:

BIJLAGE 1: INFLATIECORRECTIE ESSENTIEEL VOOR ACCEPTATIE

BIJLAGE 2: RUIIME VERLIESCOMPENSATIE ESSENTIEEL VOOR ACCEPTATIE

BIJLAGE 3: SUGGESTIES VOOR UITVOERBAARHEID

BIJLAGE 4: SUGGESTIES VOOR VERVANGENDE BUDGETTAIRE OPBRENGST (IN AANGRENZEND DOMEIN)

BIJLAGE 1: INFLATIECORRECTIE ESSENTIEEL VOOR ACCEPTATIE

1. In het voorstel is geen correctie voor inflatie opgenomen bij de bepaling van het belastbaar inkomen in box 3. Met andere woorden, het voorstel hanteert een nominalistisch stelsel voor de bepaling van het rendement (het “resultaat uit” de bezittingen en schulden).
2. In de tweede alinea van onderdeel 5.2 van de concept MvT wordt erkend dat het “reële werkelijke rendement” (ofwel het voor inflatie gecorrigeerde rendement) “het beste aansluit” bij het draagkrachtbeginsel. Dat is m.i. een eufemisme. Dat gecorrigeerde rendement is de enige juiste maatstaf als men naar draagkracht wil heffen. In de literatuur is er consensus dat draagkracht een basiskenmerk is van een inkomstenbelasting. Nergens valt in dit voorstel te lezen dat men die ambitie – heffing naar draagkracht – wil opgeven. Het voorstel zou zich hier explicieter over moeten uitlaten.
3. Het deel van het rendement dat staat tegenover inflatie duid ik aan als ‘**schijnrendement**’, naar analogie van de gebruikelijke term ‘schijnwinst’ bij nominalistisch berekende ondernemingswinst. In het verlengde van de termen in het voorstel (o.a. artikel 5.1) kan men ook spreken van ‘schijnresultaat’. Maar ‘schijnrendement’ sluit beter aan op het spraakgebruik inzake beleggen¹.
4. In een nominalistisch stelsel wordt schijnrendement ook belast, hoewel dat deel van het nominale rendement nu juist geen draagkrachttoename oplevert. Dat deel (schijnrendement) staat immers voor het behoud van de draagkracht (koopkracht) die het vermogen betekent. In een ‘reëel’ (of ‘substantialistisch’) stelsel wordt schijnrendement niet belast als gevolg van de inflatiecorrectie.
5. Het voorstel geeft in genoemd onderdeel 5.2 de volgende **argumenten vóór een nominalistisch stelsel**, en dus tegen een reëel stelsel in box 3:
 - A. budgettaire opbrengst;
 - B. herkenbaarheid/eenvoud;
 - C. nominalistisch stelsel is hoofdregel in belastingstelsel;
 - D. gedragseffecten;
 - E. lastige uitlegbaarheid bij deflatie.Deze argumenten bespreek ik hieronder. Ze lijken vanzelfsprekend, maar zijn **m.i. zwak onderbouwd**.

Argument A: budgettaire opbrengst

6. Een inflatiecorrectie heeft naar verwachting “**aanzienlijke budgettaire gevolgen**” volgens de eerste volzin van de derde alinea van genoemd onderdeel 5.2. Een inflatiecorrectie heeft kennelijk grote invloed op de opbrengst van box 3. Dat lijkt een ernstige constatering. Want het betekent dat de beoogde opbrengst van box 3 blijkbaar voor een groot deel afhankelijk is (geworden) van een heffing over schijnrendement. Dat wijst erop dat een groot deel van de huidige budgettaire opbrengst van box 3 een kwetsbaar onderdeel heeft, dat vroeg of laat gemakkelijk kan worden betwist.

¹ Met de term ‘beleggen’ bedoel ik in dit stuk korthedshalve ook ‘sparen’.

7. Het is te verwachten dat die aanzienlijke budgettaire opbrengst door inflatie op enig moment tot verontwaardiging gaat leiden bij het grote publiek. Misschien gaat dat leiden tot veel juridische bezwaarschriften. Het leidt immers even gemakkelijk tot de terechte perceptie van een *'onzin-inkomen'* als dat het geval was bij een fictief rendement. Dat kan gebeuren zodra een wettelijk *'onzin-inkomen'* op een gegeven moment voor (te) veel personen (te) veel afwijkt van de werkelijkheid. De budgettaire opbrengst bleek geen valide argument om de heffing over fictief rendement in stand te houden na juridische betwisting, en aangenomen moet worden dat dit (uiteindelijk) evenmin het geval zal zijn bij heffing over schijnrendement. De vraag is dan welk niveau van inflatie daarvoor nodig is.
8. In onderdeel 5.2 van de concept MvT, en in de betreffende kamerbrief, ontbreekt een sleuteltabel met een inschatting van de budgettaire opbrengst van heffing over het schijnrendement bij verschillende niveaus van veronderstelde inflatie. Het lijkt erop dat het Ministerie het eigen standpunt al heeft bepaald, waarin schijnrendement hoe dan ook – als vanzelfsprekend – om budgettaire redenen belast dient te worden. Dus zonder nadere expliciete keuzemogelijkheid voor het parlement.
9. Het voorstel suggereert voorts – m.i. ten onrechte – dat de vervangende budgettaire opbrengst slechts binnen box 3 zelf zou kunnen worden gevonden, door te stellen dat het box 3-tarief dan omhoog zou moeten (of het heffingsvrije inkomen omlaag).
10. Het budgettaire argument is van groot belang voor de overheidsfinanciën. Maar m.i. kan vervangende budgettaire opbrengst worden aangewezen in een aangrenzend domein, buiten box 3. Dat aangrenzende domein is wat mij betreft het terrein waar beleggingsvermogen wordt *gevormd* (door besparingen uit arbeids- en winstinkomen), of wordt *aangehouden* of wordt *overgedragen* (door schenking of erfenis). Dat vergt wel ingrijpende keuzes. Als laatste onderdeel van dit stuk, op bijlage 4, doe ik beknopt een aantal suggesties voor die vervangende budgettaire opbrengst.
11. In de laatste volzin van de derde alinea van genoemd onderdeel 5.2 staat dat het belastingvrije inkomen indirect al in zekere mate een tegemoetkoming biedt voor de heffing over schijnrendement. Dat argument is niet werkelijk relevant. Het argument is op zichzelf wel correct, maar het betreft enkel de groep met geringe vermogens in box 3. Voor die groep is de box 3-heffing juist niet of nauwelijks relevant, zodat de keuze om wel of niet een inflatiecorrectie toe te passen voor die groep sowieso weinig of geen betekenis heeft. Het genoemde argument is daarom niet wezenlijk van belang voor de te maken keuze. Het belastingvrije inkomen wordt toegepast om praktische redenen, namelijk om een grote groep vermogensbezitters (met kleine vermogens) buiten box 3 te houden. Het gaat slechts erom of degenen die daadwerkelijk de nieuwe box 3-heffing zullen moeten gaan betalen, wel of niet óók zouden moeten worden belast over hun schijnrendement.

Argument B: herkenbaarheid/eenvoud

12. Toepassing van inflatiecorrectie kan voor de belastingplichtigen eenvoudig plaatsvinden door de aangiftesoftware. De correctie kan per kalenderjaar gebeuren door aftrek van een bepaald bedrag op het nominalistisch berekende rendement. Dat correctiebedrag kan op verschillende manieren worden bepaald. Dat zou nader moeten worden uitgewerkt op basis van een afweging tussen uitvoerbaarheid, geloofwaardigheid en nauwkeurigheid ten opzichte van het doel, namelijk om tot een *'redelijk'* zuivere

inflatiecorrectie te komen. De methode van correctie hoeft rekenkundig niet (voor iedereen) perfect te zijn, maar dient een redelijke en geloofwaardige tegemoetkoming voor inflatie te bieden.

13. Ik geef – als voorbeeld – een suggestie voor vormgeving van de inflatiecorrectie. Het aftrekbedrag (van de inflatiecorrectie) is daarin gelijk aan het inflatiepercentage over het verstreken jaar vermenigvuldigd met het gemiddelde van het totale box 3-vermogen (tegen fiscale boekwaarde²) per begindatum en per einddatum van dat jaar. Het (uniforme) inflatiepercentage wordt via een wettelijk vastgelegde formule kort na afloop van het jaar bepaald en opgenomen in de aangiftesoftware voor dat jaar. De formule en de werkwijze dienen wettelijk te worden vastgelegd, zodat deze niet ad hoc kunnen worden gemanipuleerd of vatbaar zijn voor geschillen dan wel jaarlijkse politieke discussie.
14. Het vormgeven van dat wettelijke systeem is eenmalig ingewikkeld voor de wetgever, maar zal in de praktijk eenvoudig te hanteren zijn via de aangiftesoftware. Hierbij geldt: waar een wil is, is een weg.
15. Bij genoemde aanpak zal geen enkele belastingplichtige er bezwaar tegen maken dat het ingewikkeld is om de inflatiecorrectie handmatig na te rekenen. Het genoemde argument dat het inflatiepercentage niet wordt afgedrukt op de bankafschriften is niet relevant. Het gaat erom dat er feitelijk geen heffing plaatsvindt over de inflatiecomponent.
16. De herkenbaarheid van het bedrag van het nominale rendement blijft in dit systeem gehandhaafd, omdat de aangiftesoftware immers ook het nominale rendement-bedrag eenvoudig kan weergeven, voorafgaand aan de weergave van het bedrag van de aftrek wegens inflatiecorrectie. Het genoemde argument van de herkenbaarheid vervaldaarmee.

Argument C: nominalistisch stelsel is hoofdregel in belastingstelsel

17. Deze constatering lijkt op zichzelf (min of meer) juist, maar vormt daarmee nog geen valide argument om dat stelsel ook in box 3 te hanteren.
18. In de winstsfeer (inclusief de daaraan gekoppelde AB-sfeer en ROW-sfeer) wordt in de basis inderdaad een nominalistisch stelsel gehanteerd, ook internationaal gezien. Dat gebeurt van oudsher zo, wereldwijd, vooral om praktische redenen en waarschijnlijk ook uit budgettaire overwegingen.
19. In de bedrijfseconomische en fiscale literatuur bestaat echter consensus dat een 'substantialistisch' winstbepalingsstelsel te prefereren valt boven een 'nominalistisch' winstbepalingsstelsel. In de winstsfeer bestaan daarom op onderdelen tegemoetkomingen voor veranderingen in het algemene prijspeil. Dat gebeurt bijvoorbeeld met het doorschuiven van boekwinsten naar vervangende bedrijfsmiddelen via ruilarresten en herinvesteringsreserve (art. 3.54 Wet IB). Zo strikt nominalistisch is de winstbepaling dus niet bij belangrijke onderdelen van het geïnvesteerde bedrijfsvermogen.

² In het voorstel wordt hiervoor de term 'verrijgingsprijs' gehanteerd, hoewel de algemene term 'boekwaarde' is en die laatste term ook in de praktijk gebruikt zal gaan worden. Die term boekwaarde is ook logischer omdat in het nieuwe systeem beleggingsvermogen principieel wordt onderworpen aan een boekhoudverplichting.

20. Voorts is het de vraag of men de eigenwoning-renteaftrek kan aanmerken als onderdeel van een nominalistisch stelsel, nu bij die renteaftrek niet expliciet rekening wordt gehouden met inflatie (een inflatiecorrectie ontbreekt daarbij immers). Dat systeem is destijds ontstaan onder het bronnenstelsel, waarin enkel de geldstroom vanuit de bron werd belast (en waarin de daartegenover betaalde rente aftrekbaar was), maar juist niet de waarde-mutatie van de bron zelf werd belast. Een bronnenstelsel is naar zijn aard juist substantialistisch (omdat inflatie er geen versturende invloed op heeft).
21. Het is m.i. verdedigbaar dat er juist wel een algemene inflatiecorrectie plaatsvindt in box 3 en juist niet in de winstsfeer (inclusief AB- en ROW-sfeer). Er is nu eenmaal een fundamenteel verschil tussen ondernemen en beleggen. Bij ondernemen wordt een ander type rendement behaald op het geïnvesteerde (start)vermogen dan bij beleggen; het rendement zal in de regel vooral bestaan uit de opbrengst van arbeid/managementkwaliteit, van risico en van creativiteit, en niet zozeer uit opbrengst die direct is te koppelen aan het geïnvesteerd eigen vermogen. Van oudsher wordt onderscheid aangebracht tussen ondernemen en niet-ondernemen (lees: beleggen) op veel onderdelen van de fiscale regelgeving (IB, Vpb, overdrachtsbelasting en Successiewet). Dat is op zichzelf in de praktijk niet problematisch. De regels inzake vermogensetikettering (op het grensvlak van ondernemings- en privévermogen) zijn inmiddels in de fiscale wetgeving en rechtspraak voldoende uitgekristalliseerd.

Argument D: gedragseffecten

22. Zoals gezegd vindt in de winstsfeer heffing plaats over schijnwinst. Dat zal voorlopig wel zo blijven. Genoemd gedragseffect op het grensvlak tussen box 2 en 3 hoeft niet altijd problematisch te zijn. Het zou bijvoorbeeld toegejuicht moeten worden ingeval overtollig eigen vermogen – als dividend – wordt uitgekeerd vanuit de eigen BV³ om vervolgens box 3-vermogen te vormen. Zo'n dividend leidt tot eerdere afrekening van de AB-claim in box 2, hetgeen voor de overheid budgettair juist wenselijk is.
23. Er zullen extra bepalingen nodig zijn tegen box-arbitrage door een verschil in inflatiecorrectie. Te denken valt bijvoorbeeld aan het specifiek uitsluiten van de inflatiecorrectie op box 3-vorderingen die bestaan uit vorderingen op de eigen BV van familieleden, of die bestaan uit vorderingen op familieleden voor wie de schuld behoort tot de winstsfeer of een eigenwoningschuld vormt. Dergelijke bepalingen tegen box-arbitrage zijn weliswaar complex, maar betreffen een klein deel van de belastingplichtigen. Ze zijn daarom minder relevant voor de beoordeling van een algemene inflatiecorrectie in box 3. Slechts degenen die zelf de complexiteit opzoeken krijgen te maken met de complexe bepalingen.

Argument E: lastige uitlegbaarheid bij deflatie

24. Dit argument is in theorie valide, maar lijkt gezocht, gegeven de officiële ECB doelstelling van een inflatie van 2%. Te verwachten is dus dat deflatie nooit lang zal duren en dat die nooit hoog zal zijn.

³ Of NV. In dit stuk beschouw ik de BV en de NV als dezelfde rechtsvorm, zodat ik de NV niet apart zal noemen. Met 'eigen BV' of 'de BV' bedoel ik de BV waarin de belastingplichtige een aanmerkelijk belang ('AB') heeft.

25. Bovendien kan eenvoudig in de wet worden opgenomen dat bij deflatie tijdelijk geen correctie plaatsvindt wegens mutatie van het prijspeil, en dat vervolgens pas weer correctie plaatsvindt van nadien opgetreden inflatie nadat die eerst is gesaldeerd met de eerdere deflatie. Die methode wordt analoog ook wel toegepast in indexclausules in bijvoorbeeld huurcontracten die zijn gekoppeld aan prijsindexcijfers. Dan wordt de huur in euro's tijdelijk bevroren in plaats van verlaagd, totdat het prijsindexcijfer per saldo (cumulatief) weer een stijging vertoont.
26. Met die benadering kan genoemd argument worden ondervangen. Wel zou deze benadering bij deflatie voor box 3 niet altijd helemaal theoretisch zuiver uitwerken, maar het zal voor de meerderheid niet op enig bezwaar stuiten. Het benoemen van deflatie lijkt al met al een wat gezocht argument.

Afsluitende beoordeling van inflatiecorrectie

27. Belastingheffing over het schijnrendement van beleggingen en spaartegoeden doet m.i. ernstig afbreuk aan de geloofwaardigheid van een belastingstelsel en verhindert de acceptatie. Een dergelijke heffing ontbeert legitimiteit. Het niet corrigeren voor inflatie zou op een flagrante manier in strijd komen met het draagkrachtbeginsel. Aangenomen mag worden dat het niet nodig is – gegeven het actuele inflatieniveau – om hiervan overtuigende cijfervoorbeelden aan te dragen.
28. Momenteel (oktober 2023) is voor een spaarder duidelijk sprake van een negatieve reële rente, in welk geval een heffing over de ontvangen rente misplaatst zou zijn in een inkomstenbelasting. In dat geval is de (volledige) ontvangen rente redelijkerwijs niet aan te merken als inkomen.
29. Gelet op de officiële 2%-inflatiedoelstelling van de centrale bank is het een redelijke aanname dat inflatie permanent zal blijven optreden, zodat een inflatiecorrectie binnen box 3 structureel nodig zal zijn. Beleggen gebeurt over het algemeen voor de (zeer) lange termijn. Daarom zal op de lange termijn zelfs een beperkte inflatie van 2% per jaar of minder, uiteindelijk toch een grote cumulatieve impact (kunnen) hebben bij de berekening van het reëel behaalde rendement.
30. Degenen die beweren (te weten) dat de toekomstige inflatie verwaarloosbaar zal zijn, kunnen logischerwijs ook geen bezwaar maken tegen een wettelijk verankerde inflatiecorrectie omdat die correctie zelf dan t.z.t. eveneens verwaarloosbaar zal zijn. De vermeende nadelen van een inflatiecorrectie zullen dan nog slechts beperkt relevant zijn (in dezelfde mate 'verwaarloosbaar' zijn).
31. Sommigen zullen stellen dat inflatie geen enkel probleem is bij de belastingheffing van particulier beleggingsvermogen omdat het – tot nu toe – in de Nederlandse rechtspraak als zodanig nog niet heeft geleid tot verlaging van de heffing in box 3. Echter, de inflatie is pas tamelijk recent - in 2022 - toegenomen tot een goed merkbaar niveau, en bovendien zijn er over het jaar 2022 vooralsnog geen definitieve aanslagen inkomstenbelasting opgelegd (in afwachting van de lopende box 3-procedures).
32. En zelfs ingeval een rechter binnenkort in een box 3-procedure zou oordelen dat een inflatiecorrectie momenteel niet nodig is als correctie op het vermogensrendement, bijvoorbeeld omdat in tijdelijke overbruggingswetgeving redelijkerwijs kan worden afgezien van teveel verfijning, of bijvoorbeeld omdat het niet goed zou passen in het systeem van de huidige wet, is dat nog geen reden om in een

nieuw wettelijk fiscaal systeem doelbewust een principiële systeemfout in te bouwen. Het is eenvoudigweg onethisch om als wetgever doelbewust de werkelijkheid (over het begrip 'inkomen') te negeren wegens "aanzienlijke" budgettaire redenen.

33. Overigens vormt inflatiecorrectie in de huidige inkomstenbelasting wel een – beperkt – onderdeel van het wettelijke systeem (artikelen 10.1 t/m 10.7 Wet IB, afdeling 'indexering'). Daarmee worden veel wettelijke eurobedragen jaarlijks gecorrigeerd voor wijzigingen in het algemene prijs- of loonpeil. En in onze maatschappij wordt in het algemeen op tal van terreinen gecorrigeerd voor het fenomeen inflatie. Algemeen is bekend en aanvaard dat die correctie nodig is om te voorkomen dat een meetfout ontstaat bij het vergelijken van (de betekenis van) geldbedragen tussen verschillende momenten.
34. Men kan wellicht stellen dat het niet opnemen van inflatiecorrectie in het nieuwe box 3-systeem logisch is, omdat het in lijn is met het voorafgaande box 3-systeem waarin was beoogd – via het *forfaitaire* rendement – het *totale* rendement (vermogensinkomsten plus waardemutaties) te belasten zonder inflatiecorrectie. Daar staat tegenover de stelling dat in het voorafgaande stelsel met het aanvankelijke rendement van 4% slechts werd beoogd het totale rendement deels te belasten, namelijk slechts het risicovrije deel van het rendement en dus niet (in beleggersjargon:) de risico-opslag. Wat daar ook van zij, het doelbewust aanmerken van schijnrendement als inkomen is principieel onjuist.

BIJLAGE 2: RUIME VERLIESCOMPENSATIE ESSENTIEEL VOOR ACCEPTATIE

35. Iedere beperking van de mogelijkheden van verliescompensatie is m.i. principieel onwenselijk. Het is bij voorbaat onredelijk indien een dergelijke beperking zou (kunnen) leiden tot hogere belastingdruk. Onder fiscalisten bestaat daarover consensus voor de winstfeer. Dat zal niet anders zijn voor een vermogenswinst- en aanwasheffing van beleggingsvermogen in box 3.
36. De onwenselijkheid van zo'n beperking geldt vooral in vergelijking tot de *onmiddellijke* jaarlijkse heffing over de *aanwas* van liquide beleggingen. Voor de maatschappelijke acceptatie van een vermogensaanwasbelasting is een dergelijke beperking m.i. problematisch. Het is misschien iets minder problematisch voor de acceptatie van een vermogenswinstbelasting, althans in die gevallen waarin de 'winstneming' en 'verliesneming' jaarlijks gericht kan worden 'gestuurd', met als doel het voorkomen van (al te langdurige) vertraging in de verliescompensatie.
37. Het voorstel kent – terecht – een onbeperkte carry-forward van verliezen. Het voorstel laat echter nog een keuze open tussen het wel of niet opnemen van een carry-back verliesverrekening. M.i. dient die achterwaartse verliesverrekening zonder meer wèl in het definitieve voorstel te worden opgenomen, zonder keuze en bovendien met een termijn van (tenminste) drie jaar.
38. Een doelbewuste beperking van verliescompensatie doet m.i. afbreuk aan de voorgestelde heffing. Omdat de aanwas en winsten in het voorstel 'meteen' en volledig worden belast (zodra ze in beginsel liquide beschikbaar zijn), dienen de verliezen ook zoveel mogelijk 'meteen' en 'volledig' te worden vergolden. Slechts onder die voorwaarde is sprake van een evenwichtig systeem dat als 'eerlijk' zal worden gezien door beleggers. Daarbij past een ruime carry-back van verliezen. Een termijn van (minstens) drie jaar lijkt voorsnog voldoende, zijnde de huidige termijn voor IB-ondernemers.
39. Een uitsluiting of beperking van de carry-back van verliezen is m.i. problematisch omdat veel beleggingscategorieën – met name aandelen – nu eenmaal onvermijdelijk in waarde fluctueren, zowel op korte als op langere termijn. Bepaalde beleggingscategorieën kunnen bijvoorbeeld 'plotseling' – en voor langere tijd – in waarde verminderen naar een lager waarderingsniveau. Dat bleek de afgelopen jaren bij de beleggingscategorie verhuurde winkelpanden of kantoorpanden. Een dergelijke (semipermanente) forse daling van het algemene waarderingsniveau kan zich ook altijd 'plotseling' – maar ook geleidelijk – voordoen bij aandelenbeleggingen (of bij subcategorieën daarbinnen).
40. Een ruime regeling voor verliescompensatie is ook van belang voor de beeldvorming bij beleggers van het nieuwe stelsel. Het is waarschijnlijk niet alleen voor belastingadviseurs maar ook voor beleggers een gevoelig onderwerp vanwege eerdere maatregelen van de wetgever bij ondernemingsverliezen. De wetgever heeft op het punt van verliescompensatie geen goede reputatie vanwege de prioriteit bij de budgettaire belangen waardoor verliescompensatie bewust wordt beperkt.
41. Denkbaar is dat vermogende belastingplichtigen wantrouwen zullen ontwikkelen tegenover de fiscale wetgever als zij het gevoel hebben dat er wordt gemarchandeerd met verliescompensatieregels. En dat lijkt te gebeuren door de carry-back nu al ter discussie te stellen door het te koppelen aan het

budgettaire belang. Een dergelijk wantrouwen is onwenselijk omdat de ervaring leert dat vermogende beleggers dan eerder zullen (overwegen te) emigreren om fiscale redenen.

42. Het budgettaire belang van het wel of niet opnemen van een carry-back van verliezen (met een termijn van een jaar) is opgenomen in tabel 7 van de kamerbrief van 8 september 2023. Volgens die tabel gaat het om een belang van grofweg € 0,9 mrd in het eerste jaar van invoering, om vervolgens af te nemen tot achtereenvolgens grofweg € 0,7, € 0,4 en € 0,2 mrd in de volgende drie jaren. Die extra budgettaire opbrengst is ook meteen de maatstaf van de totale verwachte benadeling ('schade') door de beperkte verliescompensatie (door het gemis van carry-back) van de groep belastingplichtigen die verlies zullen lijden, en dat verlies slechts met toekomstig box 3-inkomen kunnen compenseren. Dit soort bedragen voedt het genoemde wantrouwen tegenover de wetgever. Mijn advies is om in een volgende versie een royale verliescompensatieregeling op te nemen als vanzelfsprekend, zonder discussie te openen.

Is carry-back complex?

43. Op pagina 30 van de concept MvT wordt opgemerkt dat het toestaan van carry-back complex is voor de uitvoering omdat aanslagen van oude jaren moeten worden aangepast. Dit argument overtuigt niet omdat dit proces juist goed geautomatiseerd zou moeten kunnen verlopen. Slechts één bedrag wordt verlaagd (zijnde het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen) door de vermindering met het verlies uit het andere jaar, zodat vervolgens de aanslag – geautomatiseerd – opnieuw kan worden berekend en afgehandeld. Het invoeren van dat verliesbedrag moet uiteraard nauwkeurig gebeuren (als het handmatig zou plaatsvinden) maar lijkt op zichzelf niet complex.
44. En zelfs als het wel complex zou zijn, dan dient die complexiteit geaccepteerd te worden omdat een ruime carry-back m.i. onmisbaar is voor acceptatie van het nieuwe stelsel. Desnoods kan in dit kader overwogen worden om een hoge doelmatigheidsdrempel toe te passen, in die zin dat slechts carry-back wordt toegepast ingeval het verlies een bepaald bedrag, bijvoorbeeld € 10.000, te boven gaat. De bedoeling hiervan is slechts degenen tegemoet te komen met het grootste potentiële nadeel van niet-toepassing van carry-back. Degenen met een kleiner verlies kunnen waarschijnlijk gemakkelijker accepteren dat hun verlies slechts voorwaarts compensabel zal zijn; het nadeel van de vertraging is voor hen beperkt. Deze doelmatigheidsdrempel zou bij voorkeur tijdelijk moeten zijn, totdat het betreffende capaciteitsprobleem is vervallen door bijvoorbeeld betere automatisering.

Verliesverdamping is problematisch

45. De mogelijkheid van verliesverdamping bij overlijden (pagina 16 concept MvT) is zeer problematisch omdat het in beginsel een definitief gevolg heeft. De vergelijking met verliesverdamping in box 1 en 2 lijkt niet zo relevant omdat het daar waarschijnlijk niet zo vaak voorkomt. En zou het daar wel vaak voorkomen, dan is dat een reden om daarvoor een oplossing te geven. Ik beperk me hier tot een oplossing voor de verliesverdamping in box 3 ten behoeve van de acceptatie van het nieuwe stelsel. Dat lijkt me van belang vanwege de wenselijkheid om Nederland attractief te houden als woonland (en vastgoedbeleggingsland) voor de zeer vermogende beleggers. Zou het niet vaak een probleem vormen, dan is het m.i. toch van belang deze verliesverdamping te repareren, om daarmee bewust

het signaal af te geven dat Nederland eraan hecht de betreffende doelgroep te willen behouden als inwoners (of vastgoedbeleggers). In dat geval kost het niet veel, en heeft de maatregel weinig betekenis, maar toont deze wel dat de heffing nadrukkelijk beoogt te streven naar redelijkheid. Verliesverdamping is per definitie uiterst onredelijk en in de kern zelfs **absurd**.

Uitsluiting verliesverdamping nodig

46. Ik pleit daarom voor een specifieke regeling, die wellicht zou moeten worden beperkt tot vooraf gedefinieerde standaardsituaties ter voorkoming van misbruik. Ik stel de volgende regeling voor: het verliesbedrag dat bij de erflater is verdampt door overlijden - wordt (fictief) bijgeteld bij de 'verkrijgingsprijs' van het vermogen dat door de erfgenamen is verkregen uit de nalatenschap. Met andere woorden, het verdampte verlies schuift als extra verkrijgingsprijs door naar de erfgenamen, bij wie het (in eerste instantie) een latent verlies zal vormen. Een dergelijke – redelijke – maatregel is m.i. onmisbaar om te voorkomen dat het nieuwe stelsel op dit onderdeel als onacceptabel of absurd zal worden gezien. Het is nu eenmaal altijd mogelijk dat iemand overlijdt op het moment dat toevallig de financiële markten of de vastgoedmarkt een (heel diepe) 'dip' vertonen in het waarderingsniveau.
47. Maar ik meen dat verliesverdamping in alle gevallen (dus ook zonder dat sprake is van een toevallige 'waardedip' op het overlijdensmoment) nooit het gevolg mag zijn van het nieuwe stelsel, en dus (altijd) zou moeten leiden tot genoemde wettelijke doorschuifregeling naar de erfgenamen. Met een doelmatigheidsdrempel van bijvoorbeeld € 10.000.

Demping effect tijdelijke waarderingspiek op overlijdensdatum

48. De genoemde benadering leidt vervolgens tot het idee om ook een regeling te treffen voor de tegenovergestelde situatie, waarin de erflater overlijdt op het moment (of in een periode) dat de betreffende markten 'toevallig' juist een (hoge) 'piek' vertonen. In dat geval is het redelijk om een eventueel verlies dat de erfgenamen/verkrijgers kort daarna lijden in het resterende deel van het jaar van verkrijging⁴ (door lagere waarde per 31 december van dat jaar dan de waarde op de verkrijgingsdatum) in beginsel te verrekenen met de winst/aanwas van de erflater in zijn overlijdensjaar en het voorafgaande jaar (voor zover dat verlies niet groter is dan die winst/aanwas).
49. De wet dient een overtuigende oplossing voor dit risico te bieden aan de groep vermogende beleggers. Zij moeten m.i. ervan worden overtuigd dat bij hun overlijden geen risico op onredelijke heffing zal optreden door genoemd 'toeval', bij de keuze van hun woonland of hun vastgoedbeleggingsland.
50. Voor de groep zeer vermogende *vastgoed*beleggers kan aanvullend worden overwogen de marktwaarde op overlijdensdatum voor berekening van de overlijdenswinst bij fictie te verlagen tot de (lagere) **gemiddelde waarde** over de drie of vijf voorafgaande jaren, dit naar keuze en bovendien met een doelmatigheidsdrempel van bijvoorbeeld € 100.000 voor de verlaging van de waarde.

⁴ En bij voorkeur ook van beide daaropvolgende jaren.

BIJLAGE 3: SUGGESTIES VOOR UITVOERBAARHEID

Hoofdregeel versus uitzondering (beperking vermogensaanwasbelasting tot ‘liquide beleggingen’)

51. Het voorstel hanteert als hoofdregeel een vermogensaanwasbelasting, en als uitzondering een vermogenswinstbelasting (van zaken die specifiek worden opgesomd). Daarbij zou men verwachten dat uitsluitend de (specifiek opgesomde) liquide beleggingen onder de hoofdregeel vallen (en dus alle niet-liquide beleggingen onder de uitzondering). Maar in het voorstel worden feitelijk – wellicht onbedoeld – ook een aantal niet-liquide beleggingen onder de hoofdregeel van aanwasbelasting geschaard, hetgeen niet goed werkbaar lijkt. Denk aan vermogensbestanddelen in de sfeer van cryptobeleggingen en roerende zaken die als belegging gelden.
52. Het zou dus logischer zijn om hoofdregeel en uitzondering te verwisselen. Van alle denkbare soorten beleggingsvermogen vormt namelijk slechts een deel een werkelijk liquide belegging: dat zijn (naast liquide middelen zelf) grofweg liquide effecten en andere zaken die regelmatig verhandeld worden tegen openbare koersen (bijvoorbeeld bepaalde grondstoffen en termijncontracten). Alle andere beleggingen zijn in de regel niet-liquide en daarom niet geschikt voor een vermogensaanwasbelasting.

Verzwaarde bewijslast verkrijgingsprijs?

53. Het ligt voor de hand te overwegen voor bepaalde situaties in de wet voor de vermogenswinstbelasting een verzwaarde bewijslast op te nemen bij het claimen van verlies (‘doen blijken’), omdat door tijdsverloop feiten uit het verleden (de historische verkrijgingsprijzen) niet altijd goed te achterhalen zijn. Dat kan plaatsvinden voor specifieke situaties die worden vastgelegd in regelgeving via een delegatiebepaling in de wet. Te denken valt aan verliezen op cryptobeleggingen of incurante participaties in bedrijven of vastgoed, gesitueerd buiten de EU.

Beschikking verkrijgingsprijs?

54. De wetgever zou in dat verband ook voor box 3 de optie van een ‘beschikking verkrijgingsprijs’ moeten bieden, naar analogie van art 4.36 Wet IB. Sterker nog, de wetgever zou in een aantal situaties (via een wettelijke delegatiebepaling) wellicht een dergelijke beschikking moeten eisen, situaties waarvan te verwachten is dat er anders later (te gemakkelijk) bewijsproblemen kunnen ontstaan. Voorbeeld de eis dat de beschikking verkrijgingsprijs binnen een jaar na de verkrijging bewijsbaar wordt aangevraagd. De sanctie op het (tijdig) ontbreken van de beschikking zou dan zijn dat de verkrijgingsprijs van het betreffende vermogensbestanddeel bij wijze van wetsfictie dwingend op nihil wordt gesteld. Dit kan mogelijk van belang zijn bij belegging in bepaalde roerende zaken en bijvoorbeeld cryptobeleggingen.

Verplichte beschikking verkrijgingsprijs voor vastgoed?

55. Voor vastgoedbeleggers zou de wetgever er vermoedelijk goed aan doen om een (periodieke) beschikking verkrijgingsprijs voor te schrijven voor de kosten van betering van vastgoedobjecten (en

eenmalig voor de aankoopkosten), omdat die kosten niet notarieel zijn vastgelegd. Voorts kan de fiscale wetgever (via een delegatiebepaling) eisen stellen aan de kwaliteit van de jaarlijkse financiële rapportages van vastgoedexploitatie. En misschien wel van alle beleggingsactiviteiten (voor zover die niet regulier worden gerapporteerd vanuit het officiële bank- en verzekeringswezen). Een civielrechtelijke norm daarvoor ontbreekt immers, terwijl we die wel kennen bij beleggingen die zijn ondergebracht in een BV. In het voorstel ontbreken de overwegingen op dit punt.

Verzachtende nevenmaatregelen bij overlijden

56. Het voorstel leidt tot directe afrekening van vermogenswinst bij overlijden. Dit zal vooral bij vastgoed van belang zijn, waarvan mogelijk een aanzienlijk gedeelte zal moeten worden verkocht door cumulatie van de box 3-heffing over de overlijdenswinst met de erfbelasting. Het is redelijk om voor **aangifte en betaling** over de box 3-overlijdenswinst een **uitsteltermijn** te hanteren conform de gebruikelijke termijn om een nalatenschap af te wikkelen (te verdelen en/of liquideren). Daarvoor kan men bijvoorbeeld aansluiten bij de fiscaal gebruikelijke termijn van **24 maanden**.
57. Het ligt ook voor de hand om voor de box 3-heffing over de overlijdenswinst gedurende die periode van **24 maanden geen belastingrente** te berekenen. Belastingrente heeft primair tot doel om belastingplichtigen te stimuleren om tijdig aan hun fiscale betalingsverplichtingen te voldoen, maar bij overlijden is het veelal redelijk een langere termijn te geven om de informatie over de marktwaarde op overlijdensdatum te verkrijgen. Dat geldt vooral als er meerdere vastgoedobjecten moeten worden verkocht. Op praktische gronden (besparing taxatiekosten) zou men namelijk voor de marktwaarde op overlijdensdatum moeten kunnen aansluiten bij de gerealiseerde verkoopopbrengst, voor objecten waarvan de verkoop binnen 24 maanden na overlijden is gerealiseerd. Dat lijkt een redelijke termijn om de verkopen niet (al te zeer) te forceren en toch de taxatiekosten (en aantal taxatieconflicten met de Belastingdienst) te beperken, hetgeen van belang is omdat die objecten in de regel incurant zijn.
58. Voorts ligt het in de rede om gedurende een bepaalde periode na overlijden (bijvoorbeeld van tien jaar) een **rentedragende** faciliteit te bieden voor **betalingsuitstel** (met lineaire aflossingsverplichting) voor de **erfbelasting** die betrekking heeft op het box 3-vermogen. Dit vanwege genoemde cumulatie van heffingen. Bankkrediet is veelal kostbaar en slecht toegankelijk.

BIJLAGE 4: SUGGESTIES VOOR VERVANGENDE BUDGETTAIRE OPBRENGST (IN AANGRENZEND DOMEIN)

59. Zoals gezegd dient het voorstel m.i. te worden voorzien van inflatiecorrectie en ruime verliescompensatieregeling. Dit naast enkele aanvullende versoepelingen om Nederland attractief te maken/houden (voor zover mogelijk) als woonland voor vermogende individuen en beleggingsland voor vastgoedbeleggingen van individuen. Dat alles heeft grote budgettaire gevolgen.
60. Het aangrenzende domein – buiten box 3 zelf – waar vervangende budgettaire opbrengst kan worden aangewezen definieer ik als het domein waarin beleggingsvermogen:
- wordt *gevormd* (door besparingen uit arbeids- en winstinkomen) of
 - wordt *aangehouden* of
 - wordt *overgedragen* (door schenking of erfenis).

Ad a: vorming van beleggingsvermogen vanuit besparingen

61. Dit is onder te verdelen in besparingen vanuit progressief belast inkomen in box 1 (ondernemingswinst of loon uit dienstbetrekking) en besparingen vanuit inkomen in box 2 (aanmerkelijk belang).
62. Voor zover beleggingsvermogen wordt gevormd door besparingen uit inkomen in box 1, is het afkomstig uit inkomen dat tegen progressief tarief – zonder uitstelmogelijkheid – is belast. Verhoging van die heffing ligt niet voor de hand als gedeeltelijke budgettaire dekking voor een tekort in box 3.
63. Voor beleggingsvermogen dat is gevormd door gespaard inkomen in de sfeer van box 2 ligt dat anders. In die box kan het als aandeelhouder in privé ontvangen inkomen (dividend) in de regel juist wel – langdurig – worden uitgesteld. Dat gebeurt door de BV-winst die overbodig is voor de in de BV (of dochtervennootschappen) gedreven onderneming, doelbewust niet als dividend uit te keren naar privé, maar te beleggen binnen de BV zelf. Door deze winsthouding kan afrekening van de daarop drukkende AB-claim worden uitgesteld (uiterlijk tot overlijden) en dus worden ‘meebelegd’.
64. Dit uitstel van heffing leidt binnen de BV (dus in box 2) tot een groter te beleggen volume dat rendement kan afwerpen dan wanneer het dividend wel was uitgekeerd en het netto resterende bedrag daarvan zou worden belegd in box 3. Ditzelfde uitstel-effect ontstaat ook door het ingehouden bedrag uit te lenen aan de DGA die het dan zelf belegt in box 3; deze uitstelmogelijkheid is inmiddels in beginsel gemaximeerd tot een totale leensom van € 700.000 (de zgn. ‘excessief lenen maatregel’).
65. Dit uitsteleffect in box 2 is verbonden met box 3 want het betreft in beide gevallen beleggingen. Het ligt voor de hand om – voor zover mogelijk en redelijk – dit uitsteleffect in box 2 (geleidelijk) te beperken en de budgettaire opbrengst daarvan aan te wenden als dekking voor een ontoereikende opbrengst in box 3. Daarmee ontstaat een meer gelijk speelveld van de besparingen door DGA's met de besparingen door IB-ondernemers en salarisgenieters. De uitstelmogelijkheid in box 2 kan op verschillende manieren (en meer of minder geleidelijk) worden beperkt.

66. De eenvoudigste en meest logische manier lijkt om in eerste instantie genoemd maximumbedrag van **€ 700.000 te verlagen** tot bijvoorbeeld € 50.000. Het is redelijk om dat maximum geleidelijk af te bouwen en bovendien pas na ruime aankondigingstermijn, bijvoorbeeld voor het eerst in 2028, in vijf gelijke jaarlijkse etappes.
67. **Aanvullend** daarop kan men denken aan het **vervallen van de uitzondering binnen de excessief lenen-regeling voor eigenwoningleningen** bij de BV. Ook daarbij zou een ruime aankondigingstermijn moeten gelden met geleidelijke afbouw voor bestaande situaties. De uitzondering past niet in het systeem van de wet en leidt tot onlogische begunstiging van besparingen uit box 2-inkomen vergeleken met besparingen uit box 1-inkomen. Het vervallen van deze uitzondering houdt geen direct verband met box 3, maar slechts met de verlaging van genoemd maximum van € 700.000.
68. Voor de langere termijn kan men denken aan de volgende – drastische – maatregel: invoering van een **jaarlijkse uitdelingsverplichting in box 2 van een bepaald deel** (bijvoorbeeld 10% of 20%) **van het ‘beleggingsvermogen’ binnen de BV**. Het betreft vervroeging van afrekening van de AB-claim op beleggingsvermogen. Dit gaat heel ver, omdat het relatief veel zal opbrengen en strijdig is met de huidige feitelijke situatie van beleggen in de BV, zoals die in de loop der jaren geleidelijk gegroeid is.
69. Een dergelijke beperking van het uitsteleffect is uiteindelijk – op lange termijn – redelijk. Het leidt tot een meer gelijk speelveld bij vergelijking van de belastingdruk op besparingen tussen DGA's en IB-ondernemers/salarisgenieters. Indien er werkelijk goede economische redenen zouden zijn om DGA's doelbewust fiscaal te begunstigen boven IB-ondernemers/salarisgenieters, dan dient dat m.i. openlijk te gebeuren door verlaging van het box 2-tarief. Want dan zou de begunstiging gelden voor alle DGA's en niet slechts specifiek voor de DGA's die besparingen realiseren vanuit overtollige winst (die niet wordt geherinvesteerd in de onderneming), maar ook voor de DGA's die overtollige winst consumptief aanwenden. Deze uitstelmogelijkheid voor besparingen door DGA's lijkt beleidsmatig nooit beoogd.
70. De (geleidelijke) vervroegde afrekening van de AB-claim op beleggingsvermogen is ook in de uitvoering nogal ingrijpend. Men moet dan binnen veel BV's twee soorten vermogen onderscheiden: ondernemingsvermogen en beleggingsvermogen, naar analogie van bijvoorbeeld het onderscheid in de BOR of in een 'nijvere' vereniging of stichting die over beide soorten vermogen beschikt.
71. Bij het toerekenen van liquiditeiten kunnen praktische vuistregels worden gehanteerd. Een voorbeeld: Tot het beleggingsvermogen behoren ook de '*duurzaam overtollige*' liquiditeiten. De liquiditeiten die afkomstig zijn uit de ondernemingsactiviteiten (inclusief ontvangen dividenden of verkoopopbrengsten uit deelnemingen) worden dan per jaar apart geadministreerd, en worden vervolgens – bij wettelijke fictie – na vier jaar geacht '*duurzaam overtollig*' te zijn (ingeval ze dan nog als liquiditeit aanwezig zijn in de BV, maar buiten de onderneming). Die termijn is ontleend aan de termijn van de herinvesteringsreserve. Die kan worden gezien als redelijke termijn om de gelden die vrijkomen uit de onderneming opnieuw te investeren in de onderneming (of in een volgende onderneming), zodat in de tussentijd de betreffende liquiditeit nog voldoende 'binding' heeft met de onderneming of beoogde onderneming om als ondernemingsvermogen blijven te kwalificeren.

72. De wetgever zou in dit verband m.i. een **visie** moeten ontwikkelen **op** het belastingstelsel inzake de vraag wat de wenselijke **verhouding** is tussen **beleggen in box 2 en box 3**. Zou een van beide fiscaal moeten worden gestimuleerd? Of wil men beleggen in beide boxen in alle opzichten economisch gelijk belasten? Wellicht wil men de BV ook beschikbaar stellen als fiscaal neutrale (wellicht zelfs fiscaal transparante) rechtsvorm voor particulier beleggingsvermogen om civielrechtelijke redenen, zoals een alternatief voor bewind (via stemrechtloze aandelen) en/of collectief beheer van familievermogen. Dit is een ander onderwerp, al is het budgettair verbonden met het voorstel.

Ad b: aanhouden van beleggingsvermogen

73. Ik adviseer invoering in de Vpb van jaarlijkse winstneming voor de vermogensaanwas van effecten, door verplichte **waardering** van alle **effectenbeleggingen tegen beurswaarde**, naar analogie van art 3.29a Wet IB. Daarin wordt dit waarderingstelsel nu al in de winstsfeer voorgeschreven voor beleggingen in VBI's. Deze Vpb-maatregel is gewenst (en eigenlijk onmisbaar) voor een meer gelijk speelveld met de voorgestelde vermogensaanwasbelasting voor effectenbeleggingen in box 3.

74. Aanvullend denk ik aan de volgende maatregel. Dat is een **jaarlijkse uitdelingsverplichting in box 2 van** de (werkelijke, niet forfaitaire) **lopende inkomsten uit beleggingen** die zijn verdiend binnen de eigen BV, na aftrek van de daarop drukkende Vpb⁵. Dit dividend zou moeten plaatsvinden binnen 12 maanden na afloop van het jaar. Er is enige analogie met art. 28 Wet Vpb (doorstootverplichting FBI's). Een forse doelmatigheidsdrempel van bijvoorbeeld € 5.000 per jaar ligt voor de hand.

75. Bovengenoemde twee alternatieven hebben slechts te maken met *toekomstig* beleggingsinkomen binnen de BV en staan daarmee formeel los van de (eerder genoemde) optie om de *reeds opgebouwde* box 2-belastingclaim op beleggingsvermogen – geleidelijk – eerder tot afrekening te laten komen. Die twee alternatieven zijn in verhouding minder ingrijpend. Het huidige uitstel van die 'meebelegde' box 2-belastingclaim wijzigt formeel niet met die alternatieven. Het voortgezette uitstel is een goede reden om beleggingsresultaten in de BV niet te compenseren voor inflatie.

76. Overigens ontbreekt m.i. nog een maatregel in het voorstel. Dat is een beperking in box 3 van de renteaftrek op vastgoedbeleggingen, overeenkomstig de (m.i.v. 2024 aangescherpte) earningsstripping-bepaling in art. 15b Wet Vpb. Die kan bijvoorbeeld worden vormgegeven door de

⁵ Terughoudendheid met het tarief lijkt daarbij nodig. Men zou moeten voorkomen dat voor box 2-beleggers met zeer grote beleggingsvermogens de cumulatieve belastingdruk over dit type inkomen (veel) hoger wordt dan het enkelvoudige tarief in box 3, als gevolg van de dubbele heffing (Vpb plus AB-heffing). Die cumulatieve belastingdruk in box 2 kan weliswaar beperkt worden door voor dit soort dividend altijd het lage 24,5% box 2-tarief toe te passen (in combinatie met toepassing van het lage 19% Vpb-tarief op dit type inkomen bij de BV). Maar zelfs dat biedt tariefmatig niet voldoende tariefdrukbeperking. Men kan desgewenst voor de cumulatieve belastingdruk per saldo uitkomen op het box 3 tarief door (via een bepaalde formule) een bepaald deel van het dividend in box 2 vrij te stellen van heffing. Dit is wel complexer in de uitvoering, maar bij een voldoende hoge doelmatigheidsdrempel betreft het slechts een kleine groep.

Verder zou er voor vastgoedbeleggers tijdelijk (bijvoorbeeld in de eerste drie jaar van het nieuwe box 3 stelsel) een vrijstelling in de OVB moeten komen, in combinatie met een eenmalige optionele geruisloze 'terugkeerfaciliteit' waarbij men de boekwaarde van het vastgoed in de BV (geheel of desnoods deels) kan doorschuiven als boekwaarde naar box 3.

renteaf trek op vastgoedbeleggingen te maximeren op 20% van de netto huurbaten (huurbaten minus lopende kosten). Het leidt tot meer gelijkwaardigheid met de Vpb door het voorkomen dat vastgoedbeleggers met 'te hoge' schuldfinanciering naar box 3 uitwijken om art. 15b Vpb te omzeilen. Deze maatregel zal m.i. overigens niet leiden tot wezenlijke budgettaire opbrengst, maar zal budgettair nadeel in de Vpb voorkomen.

77. Op termijn zou voor box 3 moeten worden bekeken of twee aparte tarieven wenselijk zijn:
- enerzijds een laag tarief (in beginsel het box 2-tarief) voor inkomen (incl. waardeinstijging) uit effectenbeleggingen in de *aandelensfeer*, omdat in de betreffende onderliggende ondernemingen al Vpb (of het buitenlands equivalent) is betaald over de ondernemingswinst, en
 - anderzijds een hoog tarief (in beginsel het box 1-tarief) voor het overige inkomen. Dit hogere tarief lijkt theoretisch correcter, maar zal pas op termijn uitvoerbaar zijn (het apart registreren van inkomen uit *aandelen*beleggingen vergt aanpassingen bij de ketenpartners) en bovendien zou het tarief niet moeten uitstijgen boven hetgeen internationaal (gemiddeld genomen) gebruikelijk is.

Ad c: overdracht van beleggingsvermogen door schenking of erfenis

78. Lastenverzwaring via tariefsverhoging in de schenk- en erfbelasting lijkt niet realistisch in verband met de attractiviteit van Nederland als woonland voor vermogenden. Die komt m.i. toch al onder druk bij internationale vergelijking door invoering van het voorgestelde box 3-stelsel, zodat men daaraan niet ook nog een lastenverzwaring in de schenk- en erfbelasting zou moeten toevoegen.

Radicaal andere benadering: laag box 3-tarief in combinatie met lage vermogensbelasting?

79. Het voorgestelde box 3-systeem heeft nadelen: zoals de moeilijke uitvoerbaarheid en de verminderde attractiviteit van Nederland als woonland door het (internationaal gezien) relatief hoge tarief (bij de brede grondslag). Deze twee nadelen zouden veel minder zwaar wegen als men daarvoor een tarief van bijvoorbeeld 15% zou hanteren, in plaats van het voorgestelde tarief in orde van grootte van 33 tot 37%, in combinatie met een vermogensbelasting met brede grondslag en een gematigd tarief van bijvoorbeeld 0,3%. De opbrengsten voor de schatkist, en de belastingbetalingen door de burgers, zouden dan bovendien een gelijkmatiger verloop krijgen. Die vermogensbelasting geldt niet slechts voor het vermogen in box 3, maar ook voor het 'beleggingsvermogen' in box 2.
80. Daarbij is het wel van belang voor de totale budgettaire opbrengst dat ook de eigen woning onderdeel wordt van de grondslag van de vermogensbelasting. Dat zou uit draagkrachtoverwegingen waarschijnlijk slechts kunnen gebeuren voor een deel van de waarde. Bijvoorbeeld voor het deel van de waarde dat uitstijgt boven de gemiddelde waarde van een eigen woning in Nederland. Toevoeging op die wijze van de eigen woning aan de vermogensbelasting vergt wel een zeer radicale keuze, en zal veel weerstand ondervinden. Die toevoeging hoeft overigens pas op termijn plaats te vinden en in etappes te worden ingevoerd. Want in dit radicale voorstel zal het lage tarief in box 3 waarschijnlijk leiden tot zeer aanzienlijke overdrachten van beleggingsvermogen vanuit box 2 naar box 3, en dus tot min of meer volledige afrekening van de bestaande box 2-belastingclaim op beleggingsvermogen. Dat geeft in de beginperiode van het nieuwe box 3-stelsel dus naar verwachting – tijdelijk – een (zeer) hoge budgettaire opbrengst. In dat scenario met een box 3-tarief van 15% zijn weinig of geen extra

fiscale versoepelingen nodig om die overdrachten vanuit box 2 naar box 3 te stimuleren, omdat die dan op zichzelf al attractief genoeg zullen zijn door de korte terugverdientijd van de box 2-afrekening.

81. De heffing van vermogensbelasting kan leiden tot ernstige liquiditeitsproblemen voor eigenwoningbezitters met relatief lage (pensioen)inkomens en dure woningen. Daarvoor kan m.i. een (nieuw wettelijk type) betalingsregeling worden ingevoerd, waarvan de rente wordt bijgeschreven bij de hoofdsom en waarvoor de Ontvanger een preferente vordering krijgt. Dit is nieuw en lijkt complex, maar is wel een voorwaarde om te kunnen heffen over dit soort vermogen, waarvan momenteel de heffingscapaciteit onbenut lijkt te blijven. Het zal politiek wel niet haalbaar zijn, maar ergens zal de budgettaire opbrengst toch vandaan moeten komen.
82. Een variant en aanvulling op het bovenstaande radicale alternatief is om een extra hoog box 3-tarief te hanteren voor specifiek Nederlands vastgoed, gelijk aan bijvoorbeeld het IB-toptarief in box 1 van 49,5%, omdat voor vastgoed internationale fiscale concurrentie niet of veel minder een rol speelt. Dat kan in combinatie met een specifieke gecombineerde belastingdruk (van Vpb plus AB-heffing) op vastgoedbeleggingen die even hoog is. Nederland wordt dan voor persoonlijke vastgoedbeleggers in internationale vergelijking wel minder interessant, maar er hoeft niet of nauwelijks gevreesd te worden voor substantiële internationale budgettaire weglek.
83. Kortom, het lijkt heel lastig om al met al de gewenste budgettaire opbrengst te halen. Het zou interessant zijn voor de beoordeling van allerlei denkbare verschillende keuzes ingeval het Ministerie meer inzicht geeft in de verschillende budgettaire ramingen.

=====